

Opracowanie programu: Magdalena Noszczyk, Irka Jazukiewicz, Julia Dobrzańska,
Klara Rościszewska, Anna Zwolińska

Wybór i opracowanie treści nauczania dla scenariuszy z publikacji „Duże drapieżniki”,
„Ssaki morskie”, „Klimat”, „Eksperymenty przyrodnicze. Człowiek i środowisko”
i „Living Planet Report 2020. Materiały dla nauczycieli”: Gosia Świderek, Anna Guć,
Natalia Perek, Agata Staroń

Oprawa graficzna i skład: Magdalena Jaszczuk, Iga Waszkiewicz

Adaptacja graficzna 5 edycji: Aleksandra Sobieraj

Konsultacja merytoryczna: Agnieszka Muzińska

Redakcja tekstu i korekta: Małgorzata Ruszkowska

Wydanie: 2024/25 5 edycja

Copyright: CC BY-NC-ND 4.0

MATERIAŁY EDUKACYJNE WWF DLA KAŻDEGO!

Wejdź na edukacja.wwf.pl

PRZEWODNIK PO **PROGRAMIE EDUKACYJNYM WWF**

EDYCJA 5 2024/2025

EDUKACJA EKOLOGICZNA SZYTA NA MIARĘ – WYBIERZ SWOJĄ ŚCIEŻKĘ

Zapraszamy cię do przygody z Programem z Pandą! Jest to pilotaż na miarę naszych czasów, których doczekaliśmy w epoce antropocenu. To edukacyjna przygoda przygotowana przez Fundację WWF Polska, która odpowiada na potrzeby nauczycieli/nauczycielek, edukatorów/edukatorek i wszystkich tych, którym leżą na sercu kwestie ochrony przyrody i klimatu dla obecnych i przyszłych pokoleń. Dzięki Programowi z Pandą możesz spersonalizować sposób edukacji ekologicznej, wybierając ścieżkę, którą podążycie z klasą. Twoimi przewodnikami będą trzy niedźwiedzie i panda mała, które poprowadzą cię wybraną drogą w zależności od twoich zainteresowań.

Jeśli myślisz, że warto poruszyć w twojej placówce tematy związane z powiązaniem w przyrodzie i chcesz, aby współpracownicy i uczniowie lepiej zrozumieli, jak mocno jesteśmy związani ze światem przyrody, eksplorując **temat różnorodności biologicznej**, zapraszamy do wędrowki z **niedźwiedziem brunatnym** – naszym rodzimym symbolem dzikiej przyrody i walki o ochronę gatunkową.

Jeśli chcesz omawiać zagadnienia związane z ochroną klimatu, widzisz zainteresowanie wśród uczniów ruchami klimatycznymi lub chcesz, by **temat zmiany klimatu** był częściej podejmowany w społeczności lokalnej, zapraszamy cię do wędrowki z **niedźwiedziem polarnym**. Największy arktyczny drapieżnik przeprowadzi cię od podstaw, związanych z rozróżnieniem pogody od klimatu, wskaże związki przyczynowo-skutkowe zjawisk i procesów na poziomie lokalnym oraz globalnym i przedstawi możliwości dotyczące zaangażowania się w działania na rzecz ochrony klimatu.

Podróż z **pandą wielką** to wędrowka dla tych,

którzy pragną wprowadzać w swojej szkole zmiany na rzecz ochrony przyrody. Polega ona na eksplorowaniu współzależności globalnych, poszerzaniu wiedzy o powiązaniach pomiędzy przyrodą a człowiekiem, stanem środowiska i sposobów gospodarowania zasobami naszej planety w duchu zrównoważonego rozwoju. Znajdziesz tu scenariusze i propozycje działań edukacyjnych oraz komunikacyjnych; w ramach tej ścieżki zapraszamy cię również do wdrażania zmian **na rzecz transformacji placówki**, z którą jesteś związany/a, by realnie zmniejszać jej ślad ekologiczny, wodny i węglowy. Przygotowaliśmy prosty audyt, który przeprowadzi cię przez różne obszary i wskaże przestrzenie do ulepszania i rozwoju oraz rozwinięciem myślenie krytyczne w kontekście korzystania z zasobów i różnych okazji, by ograniczyć ślad na naszej planecie.

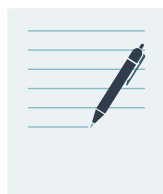
Dla najmłodszych przygotowaliśmy podróż z **pandą małą**, czyli inaczej pandką rudą. To opowieść o tym, **co to jest siedlisko**, gdzie mieszkają zwierzęta i co jest im niezbędne do przetrwania.

JAK TO DZIAŁA?

Zapisanie się do Programu z Pandą jest bardzo proste:

1.

WYPEŁNIJ FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY:

w roku szkolnym 2024/2025 (piąta edycja programu) zgłoszenia przyjmujemy do 19.01.2025

<https://www.wwf.pl/program-z-panda-5>

2.

WYBIERZ JEDNĄ Z CZTERECH ŚCIEŻEK,

która najbardziej odpowiada na potrzeby i wyzwania istotne dla ciebie i twojej placówki:

RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

ŚCIEŻKA
NIEDŹWIEDZIA
BRUNATNEGO

TRANSFORMACJA

ŚCIEŻKA
PANDY
WIELKIEJ

KLIMAT

ŚCIEŻKA
NIEDŹWIEDZIA
POLARNEGO

SIEDLISKA

ŚCIEŻKA
PANDY
MAŁEJ

MATERIAŁY EDUKACYJNE

GDZIE ZNAJDZIESZ SCENARIUSZE REALIZUJĄCE ŚCIEŻKI?

KAŻDA Z CZTERECH ŚCIEŻEK PROGRAMU OPIERA
SIĘ NA NASZYCH NARZĘDZIOWNIKACH
(zestawach materiałów edukacyjnych WWF)

DUŻE
DRAPIEŻNIKI

SSAKI
MORSKIE

KLIMAT

EKSPERYMENTY

LPR 2020. MATERIAŁY
DLA NAUCZYCIELI

**KLIKNIJ W PODLINKO-
WANE MATERIAŁY,
ŻEBY PRZENIEŚĆ
SIĘ PROSTO DO NICH**

SPRAWDŹ, JAK REALIZUJESZ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ Z PROGRAMEM Z PANDĄ

Pamiętając o tym, że wybierając treści spoza podręcznika, wciąż musisz realizować **podstawę programową**, przygotowaliśmy **funkcjonalną ściągę**, w której z łatwością sprawdzisz, jakie cele kształcenia i treści nauczania wprowadza Program z Pandą.

Otwórz załącznik „**Cele edukacyjne w Programie z Pandą**” i kliknij w łapkę niedźwiedzia, by przenieść się do szczegółowego zestawienia treści, które wybrany scenariusz realizuje dla twojego przedmiotu. **Dzięki temu, z łatwością włączysz program edukacyjny WWF do codziennej pracy z klasą!**

NARZĘDZIOWNIKI	Edukacja wczesnoszkolna	Przyroda	Biologia	Geografia	Chemia	Fizyka	WOS	Technika	EDB	Plastyka
SSAKI MORSKIE										
Słony jak Bałtyk?	🐾	🐾	🐾	🐾	🐾					
Zwierzęta Bałtyku	🐾	🐾	🐾	🐾						
Ssaki Bałtyku	🐾	🐾	🐾	🐾						
Co zagraża mieszkańcom Bałtyku?	🐾	🐾	🐾	🐾		🐾	🐾	🐾	🐾	🐾
Wizytówki Błękitnego Patrołu	🐾	🐾	🐾	🐾		🐾	🐾	🐾	🐾	🐾
Filcowe foki	🐾	🐾						🐾		
Przestrzenna foka	🐾	🐾						🐾		
DUŻE DRAPIEŹNIKI										
O zwierzętach i ochronie ich siedlisk	🐾	🐾	🐾	🐾						
Poznajemy drapieżniki	🐾	🐾	🐾	🐾						
Jak podglądać zwierzęta w terenie	🐾	🐾	🐾	🐾					🐾	
Sieć pokarmowa	🐾	🐾	🐾	🐾						
Maski zwierząt	🐾	🐾	🐾	🐾						
Niedźwiedzie muffinki	🐾	🐾						🐾		🐾
Cienie w lesie	🐾	🐾						🐾		🐾
KLIMAT										
Pogoda i klimat	🐾	🐾	🐾	🐾						
O tym, co zmienia klimat	🐾	🐾	🐾	🐾	🐾				🐾	
Zwierzęta Arktyki	🐾	🐾	🐾	🐾						
O niedźwiedziu polarnym	🐾	🐾	🐾	🐾						
Niedźwiedź polarny z odbitej rączki	🐾	🐾	🐾	🐾						
Niedźwiedź w blasku zorzy polarnej - kartka przestrzenna	🐾	🐾	🐾	🐾						
Kulki mocy na wyprawę na biegun północny	🐾	🐾						🐾		🐾
Polarna myjka-pacynka do kąpielii	🐾	🐾						🐾		🐾

Aby przenieść się do szczegółowego zestawienia treści, które wybrany scenariusz realizuje dla twojego przedmiotu,

KLIKNIJ W ŁAPKĘ

Kliknij w łapkę niedźwiedzia, by sprawdzić szczegóły

Sprawdź treści nauczania – wymagania szczegółowe, które realizują powyższe scenariusze.
Sprawdź cele kształcenia – wymagania ogólne, na które odpowiadaia powyższe scenariusze.

Wycinek z „**Celów edukacyjnych w Programie z Pandą**”.

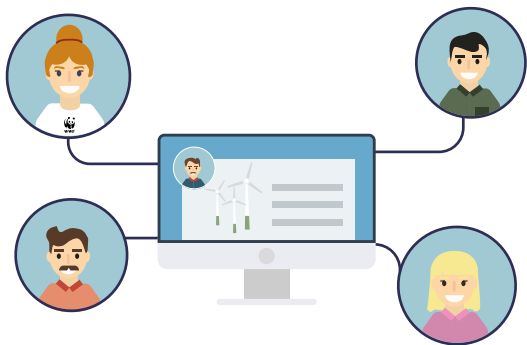

3. ZREALIZUJ WYBRANĄ ŚCIEŻKĘ, ZALICZAJĄC TRZY OBSZARY DZIAŁAŃ W PROGRAMIE Z PANDĄ:

- 1. scenariusze podstawowe:** zrealizuj 2 lub 3 (w zależności od ścieżki) wskazane scenariusze;
- 2. scenariusz dodatkowy:** wybierz i zrealizuj 1 scenariusz z zestawu scenariuszy dodatkowych dla wybranej ścieżki;
- 3. działanie:** wykonaj 2 aktywności praktyczne (np. eksperymenty/prace plastyczne) + 1 akcję/wydarzenie wspólnie z uczniami.

3. WSPIERAMY SIĘ NAWZAJEM!

Dla uczestników i uczestniczek programów edukacyjnych WWF przygotowaliśmy także wspólną przestrzeń – miejsce spotkań na poświęconej programowi grupie na Facebooku (Programy edukacyjne WWF <https://www.facebook.com/groups/programyedukacyjnewwf>) – służy ona wspieraniu i inspirowaniu siebie nawzajem w trakcie realizacji programu. Stwórz z nami grupę, w której będzie można się podzielić swoimi działaniami, pomysłami i wydarzeniami organizowanymi w trakcie trwania projektu. Dodatkowo będzie to miejsce spotkań ze specjalistami z WWF: opowiemy o swojej pracy i podpowiemy, co jeszcze można zrobić dla naszej planety. Zorganizujemy także konsultacje dla tych, którzy będą potrzebować dodatkowe

wspierania lub utkną na szlaku. Wierzymy w moc grupy i zrobimy wszystko, by dać wam poczucie wsparcia, gdy pojawią się trudności. W razie pytań można też się z nami kontaktować pod adresem mailowym edukacja@wwf.pl.

W trakcie trwania Programu z Pandą planujemy dodatkowe (opcjonalne) zadania specjalne, wyzwania i konkursy, by zachęcić do próbowania i testowania nowych rzeczy – wiemy, że takie niespodzianki mogą być atrakcyjne nie tylko dla Ciebie, ale również dla Twoich uczniów i uczennic!

DLA KOGO PRZYGOTOWALIŚMY TĘ PODRÓŻ?

W podróż z jednym z trzech niedźwiedzi i pandą małą możesz się wybrać jako nauczyciel/nauczycielka, edukator/edukatorka, osoba pracująca w systemie oświaty lub poza nim, ale realizująca w wymiarze formalnym lub nieformalnym edukację ekologiczną z dziećmi i młodzieżą. Program z Pandą jest skierowany szczególnie do szkół podstawowych, ale ścieżkę pandy małej rozszerzyliśmy o przedszkola, a pandy wielkiej, czyli transformacji o szkoły ponadpodstawowe. Tę ostatnią skierowaliśmy przede wszystkim do najstarszych odbiorców: uczniów 6-8 klas szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych. Dla ułatwienia przygotowaliśmy zestawienie treści z podstawy programowej dla wybranych przedmiotów, które zrealizujesz na podstawie scenariuszy z wykorzystanych w programie materiałów edukacyjnych WWF.

Mimo że Program z Pandą jest przeznaczony przede wszystkim dla szkół, zapraszamy do udziału także inne placówki oświatowo-wychowawcze, które są chętne do współpracy. W przypadku ścieżki pandy wielkiej oznacza to wybór i wprowadzenie tych zmian z checklisty do audytu, które są aktualne dla danej instytucji (biblioteka chociażby nie prowadzi żywienia zbiorowego, jak to się dzieje w przypadku szkolnych stołówek). Osiągnięcia w ramach tej ścieżki uhonorujemy odpowiednim tytułem, np. Biblioteka z Pandą, Placówka z Pandą, Dom Kultury z Pandą.

MASZ DODATKOWE PYTANIA LUB COŚ JEST NIEJASNE? SKONTAKTUJ SIĘ Z NAMI:

EDUKACJA@WWF.PL

1. WYPEŁNIJ FORMULARZ

<https://www.wwf.pl/program-z-panda-5>

2. WYBIERZ

1 z 4 ścieżek

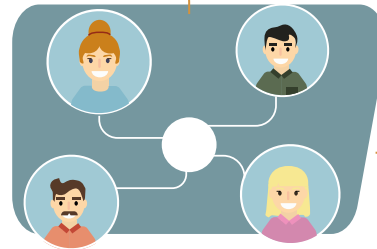
3. SPERSONALIZUJ SWOJĄ WĘDRÓWKĘ:

- Zrealizuj 2 lub 3 scenariusze podstawowe (w zależności od ścieżki);
- Wybierz i zrealizuj dodatkowy scenariusz;
- Zaplanuj i przeprowadź dodatkowe działania.

4. DOŁĄCZ DO WSPIERAJĄCEJ SPOŁECZNOŚCI ONLINE

(Programy edukacyjne WWF <https://www.facebook.com/groups/programyedukacyjnewwf>)

- Skorzystaj ze wsparcia ekspertów WWF
- Zdobywaj wiedzę podczas webinarów
- Uzyskaj wsparcie poprzez konsultacje online

5. SKORZYSTAJ ZE WSPARCIA EKSPERTÓW WWF

w ramach konsultacji online

6. WEŹ UDZIAŁ W ZADANIACH SPECJALNYCH

7. ZDOBYWAJ WIEDZĘ podczas webinarów i e-warsztatów

8. PRZEŚLIJ SPRAWOZDANIE

pochwali się waszymi
działaniami

Przez temat, który jest obecnie największym wyzwaniem dla wszystkich żyjących stworzeń żyjących na planecie, poprowadzi nas **niedźwiedź polarny** jako symbol gatunku zagrożonego wyginięciem w konsekwencji zmiany klimatu. Topniejące lodowce, podnoszący się poziom wód i oceanów, zmieniające się ekosystemy, umierające rafy koralowe – takie informacje docierają z mediów i potrafią przytłoczyć, a jednocześnie wywołać poczucie bezradności i niechęć do podejmowania podobnych tematów podczas lekcji. Mamy jednak rozwiązanie – małymi krokami, łąpa za łąpą, niedźwiedź polarny zapozna cię z podstawowymi informacjami na temat zmieniającego się klimatu na naszej planecie i odpowie na pytanie, jakie działania mają obecnie największy sens, by go chronić.

Jeśli wybierzesz tę ścieżkę, zapewnimy ci merytoryczne wsparcie i materiały do uporządkowania i pogłębiania wiedzy o klimacie, najważniejszych przyczynach i skutkach katastrofy klimatycznej i najpilniejsze wyzwania do podjęcia, nie tylko na poziomie globalnym, decyzji politycznych czy zobowiązań biznesu, ale również na temat tego, jaki wpływ na klimat ma każdy i każda z nas.

* Wydarzenie = akcja, która wykroczy poza zaangażowany zespół i obejmie społeczność szkolną lub społeczność lokalną, do której należy dana placówka. Może to być zaangażowanie się w wydarzenia Fundacji WWF Polska (np. Godzina dla Ziemi) bądź przygotowanie własnych (np. Dzień Niedźwiedzia Polarne, Dzień Ochrony Klimatu, Dzień Różnorodności Biologicznej).

KLASY 1-3

SCENARIUSZE PODSTAWOWE (do zrealizowania)	SCENARIUSZE DODATKOWE (wybierz 1)	2 AKTYWNOŚCI poza scenariuszami + 1 WYDARZENIE
1 Pogoda i klimat	Słony jak Bałtyk	Niedźwiedź polarny z odbitej rączki
2 O tym, co zmienia klimat	O zwierzętach i ochronie ich siedlisk	Niedźwiedź w blasku zorzy polarnej — kartka przestrzenna
3 O niedźwiedziu polarnym	Co zagraża mieszkańcom Bałtyku?	Kulki mocy na wyprawę na biegun północny
	Zwierzęta Arktyki	W świątecznym nastroju... (ozdoby choinkowe)
		Kubeczki z niedźwiedziem

DUŻE
DRAPIEŻNIKISSAKI
MORSKIE

KLIMAT

EKSPERYMENTY

LPR 2020. MATERIAŁY
DLA NAUCZYCIELI

KLASY 4-6

SCENARIUSZE PODSTAWOWE
(do zrealizowania)

1 O tym,
co zmienia klimat

2 O zwierzętach
i ochronie ich siedlisk

3 Co zagraża
mieszkańcom Bałtyku?

SCENARIUSZE DODATKOWE
(wybierz 1)

Słony jak Bałtyk

Pogoda i klimat

Zwierzęta Arktyki

O niedźwiedziu
polarnym

2 AKTYWNOŚCI poza
scenariuszami + 1 WYDARZENIE

Niedźwiedź w blasku
zorzy polarnej
— kartka przestrzenna

Kulki mocy na wyprawę
na biegun północny

Eksperymenty:

Ciśnienie atmosferyczne
i pogoda

Powietrze zimne i ciepłe
a korytarze powietrzne

Z czego składa się powietrze?

Zamarzanie wody

Co zajmuje więcej miejsca:
woda czy lód?

Przewodzenie energii cieplnej

DUŻE
DRAPIEŻNIKI

SSAKI
MORSKIE

KLIMAT

EKSPERYMENTY

LPR 2020. MATERIAŁY
DLA NAUCZYCIELI

KLASY 7-8

SCENARIUSZE PODSTAWOWE
(do zrealizowania)

1 O tym,
co zmienia klimat

2 O zwierzętach
i ochronie ich siedlisk

3 Co zagraża
mieszkańcom Bałtyku?

SCENARIUSZE DODATKOWE
(wybierz 1)

O niedźwiedziu
polarnym

O pandemii
i ochronie przyrody
w globalnym świecie

2 AKTYWNOŚCI poza
scenariuszami + 1 WYDARZENIE

Niedźwiedź w blasku
zorzy polarnej
— kartka przestrzenna

Kulki mocy na wyprawę
na biegun północny

Eksperymenty:

Ciśnienie atmosferyczne
i pogoda

Powietrze zimne i ciepłe
a korytarze powietrzne

Z czego składa się powietrze?

Zamarzanie wody

Co zajmuje więcej miejsca:
woda czy lód?

Przewodzenie energii cieplnej

DUŻE
DRAPIEŻNIKI

SSAKI
MORSKIE

KLIMAT

EKSPERYMENTY

LPR 2020. MATERIAŁY
DLA NAUCZYCIELI

EDUKACJA.WWF.PL
edukacja@wwf.pl

Naszą misją jest powstrzymanie degradacji środowiska naturalnego i budowanie przyszłości, w której ludzie będą żyć w harmonii z naturą.

razem możemy więcej

wwf.pl